

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه‌ای برای دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان،

یک مطالعه کیفی

## A Model of Professional Ethics Education for the Student-Teachers at Teacher Training University: A Qualitative Study

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۹/۲۲، تاریخ ارزیابی: ۱۴۰۲/۲/۱۶، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۳/۳۱

 [20.1001.1.25382241.1402.14.27.6.8](https://doi.org/10.25382/241.1402.14.27.6.8)

**Dr. P.Salari Chineh, Dr.A. Tavan, Dr.N. Soltani nezhad, Dr.V. Manzari Tavakoli**

**Abstract:** The purpose of the current research is to analyze the process of teaching professional ethics of teachers in Teacher Training University and to offer a model for it. For this purpose, the research strategy of data-based theory was used, which belongs to the category of qualitative research. The research tool was a semi-structured interview. The participants of the research include all professors of the teacher's professional ethics course at Teacher Training University, and 15 individuals were interviewed based on the criterion of theoretical saturation. After open, central and selective coding, the obtained data were categorized into 10 main categories, which in the form of a paradigm model include: causal conditions (appropriate professor, appropriate content), focal category (effectiveness of ethics education), strategies of professional ethics education (effective teaching method, continuous empowerment), context (ethical university), intervening conditions (conflict between learning and field of practice, unqualified professors) and consequences (positive and negative). This reflects the process of teaching professional ethics and the relationships between different dimensions of teaching professional ethics to student teachers through these categories. In the end, based on the obtained results, recommendations are presented for improving the process of teaching professional ethics of teachers in Teacher Training University.

**Keywords:** teacher's professional ethics, pre-service courses for teachers, teacher training curriculum

پروین سالاری چینه<sup>۱</sup>، عباس توان<sup>۲</sup>، نجمه سلطانی

نژاد<sup>۳</sup>، وحید منظری توکلی<sup>۴</sup>

چکیده: هدف پژوهش حاضر واکاوی فرایند آموزش اخلاق حرفه‌ای معلمی در دانشگاه فرهنگیان و طراحی الگوی آن است. به این منظور از راهبرد پژوهش نظریه داده‌بنیاد استفاده شد که از دسته پژوهش‌های کیفی است. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته بوده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل کلیه استادان درس اخلاق حرفه‌ای معلم در دانشگاه فرهنگیان است که از میان آن‌ها بر اساس ملاک اشباع نظری، با ۱۵ نفر مصاحبه به عمل آمد. داده‌های بدست آمده پس از کدگذاری باز، محوری و انتخابی در ۱۰ مقوله اصلی قرار گرفت که در قالب مدل پارادایمی شامل: شرایط علی (استاد مناسب، محتوای مناسب)، مقوله کانونی (اثربخشی آموزش اخلاق)، راهبردهای آموزش اخلاق حرفه‌ای (روش تدریس اثربخش، توانمندسازی مداوم)، زمینه (دانشگاه اخلاقی)، شرایط مداخله‌گر (تعارض میان آموخته‌ها و میدان عمل، استادان فاقد صلاحیت) و پیامدهای (مثبت و منفی) فرایند آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم و روابط بین ابعاد مختلف آن را منعکس می‌نمایند که با این مقوله‌ها می‌توان اخلاق حرفه‌ای را به دانشجومعلمان آموزش داد. در پایان بر مبنای نتایج به دست آمده، پیشنهادهایی برای بهبود فرایند آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم در دانشگاه فرهنگیان ارائه شده است.

**کلمات کلیدی:** اخلاق حرفه‌ای معلم، دوره پیش از خدمت معلمان، برنامه درسی دانشگاه فرهنگیان.

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. [p.salari@cfu.ac.ir](mailto:p.salari@cfu.ac.ir)

۲. استادیار، گروه فلسفه، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران. [tavan.a@uk.ac.ir](mailto:tavan.a@uk.ac.ir)

۳. مدرس گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

[najme.soltani203@gmail.com](mailto:najme.soltani203@gmail.com)

۴. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. [v.manzari@cfu.ac.ir](mailto:v.manzari@cfu.ac.ir)

## مقدمه

اخلاق اساساً علم تشخیص حق و باطل است. باور مرکزی در مفهوم «اخلاق» این است که در هر حیطه‌ای از حیطه‌های انسانی، مفهوم «درست» و «غلط» وجود دارد (بوراکاگازی<sup>۱</sup> و دیگران، ۲۰۲۰). بر همین مبنا، یکی از مفاهیم مورد توجه در جوامع امروزی مفهوم «اخلاق حرفه‌ای» است. فیلسوفان، علم اخلاق را به دو دسته اخلاق نظری و اخلاق عملی تقسیم می‌کنند. اخلاق حرفه‌ای زیرمجموعه اخلاق عملی و یکی از شعبه‌های جدید اخلاق است که می‌کوشد به مسائل اخلاقی حرفه‌های گوناگون پاسخ دهد و برای آن اصولی خاص متصور است (هارتوگ و وینستالی، ۲۰۰۷). به نقل از اسدیان و دیگران، (۱۳۹۵). اخلاق حرفه‌ای، مجموعه قوانین اخلاقی است که از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده و بیان‌کننده باورهای یک گروه حرفه‌ای درباره این است که چه چیزی درست و مرتبط با معیارهای همان حرفه است و افراد به صورت داوطلبانه و براساس ندای وجدان و فطرت خویش در انجام کار حرفه‌ای رعایت می‌کنند، بدون آنکه الزام خارجی داشته باشند یا در صورت تخلف، به مجازات‌های قانونی دچار شوند (اصفهان‌ی و شاهی، ۱۴۰۰). نخستین وظیفه اخلاق حرفه‌ای، رشد و توسعه قوانین بر پایه اخلاق در شغل مدنظر است (کومار، ۲۰۱۴).

رشد سلوک و شخصیت باید بخشی جدایی‌ناپذیر از حرفه معلمی باشد، زیرا معلمان سازنده تاریخ هستند و این معلمان هستند که شهروندان مسئولیت‌پذیر برای آینده هر کشور آماده می‌کنند. همه ارزشهای اخلاقی از لحاظ وجود انگیزه‌های درونی و ذاتی برای هر رفتار شخصی باید به اصول زنده و پویا برای یک مربی تبدیل شوند. این چیزی است که یک معلم آینده برای تبدیل شدن به یک شخصیت اخلاقی، بدون توجه به رفتارهایی که در گذشته بخشی از شخصیت وی بوده است، نیاز دارد آموزش ببیند. چون در طرز رفتار با بچه‌ها و نوجوانان، آگاهی از اخلاق حرفه‌ای برای معلم ضروری است. با این حال، معلمان در مدت آموزشی قبل از خدمت لازم است بر اساس باورهای خود تعلیم ببینند و همه کلیشه‌هایی را که همانند و هم جهت با عرف و قوانین جامعه امروز نیستند، از بین ببرند (سعدین، ۲۰۱۴).

آموزش با چندین وجه از سایر حرفه‌ها متمایز است: آموزشگر، باید به طور خاص بر بهبود شرایط دانش‌آموزان تمرکز کند و راه‌حلی اخلاقی برای موقعیت‌های متعارض تولید کند که نه تنها ذاتاً درست باشند، بلکه در موقعیت‌های حساس آموزشی، درست باشند. وی باید

1. Burakagazi

۲. professional ethics

3. Kumar

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

با استانداردها و دغدغه های انضباطی فراتر از کلاس درس همراستا باشد (وارنیک و سیلورمن، ۲۰۱۱)

در نظام آموزشی، در امر آموزش و پژوهش، معلمان از برترین جایگاه برخوردارند. ازمنظر توسعه فرهنگ سازمانی مبتنی بر موضوعات اخلاقی در مدارس و نیز از منظر انتقال این ویژگی شاخص انسانی به دانش آموزان و همکاران و در نتیجه اشاعه آن در جامعه، باور و اعتقاد راستین معلمان به اصول و ارزش های اخلاق حرفه ای بسیار حائز اهمیت است (نعمتی و محسنی، ۱۳۹۰). بنابراین ارتقای سطح شناخت، باور و پایبندی معلمان به اصول و معیارهای اخلاق حرفه ای در فرایندهای آموزشی رسالتی است که نیازمند ایجاد موقعیت و بستر مناسب و اجرای پژوهش های متعدد درباره آن است. درنهایت، می توان گفت که گسترش ارزش های حاکم بر رفتار علمی و حرفه ای معلمان در مدرسه می تواند موجب افزایش التزام اجتماعی معلمان، مسئولیت پذیری آنها در قبال فعالیت های آموزشی و پژوهشی، رعایت اصول و قوانین مدرسه، ارتباطات مناسب علمی و پژوهشی با دانش آموزان، همکاران و مسئولان مدرسه و اعتماد بیشتر جامعه به نظام آموزشی شود (میرکمالی و حاج خزیمه، ۱۳۹۵). درباره دلیل اهمیت اخلاق در حرفه معلمی، محققان مختلف (از جمله مارتین، ۲۰۱۳ و زمبیلایس، ۲۰۱۸) بر این نکته تاکید کرده اند که معلمی فی نفسه اقدامی اخلاقی است چراکه معلم هم نسبت به دانش آموزان قدرت دارد و هم نسبت به آنان و خانواده هایشان مسئول است (مالون، ۲۰۲۰). گرچه همگان بر اهمیت اخلاق در تربیت معلم تاکید دارند اما دوره های آماده سازی معلمان چندان تأکیدی بر آن نمی کنند، چراکه اغلب این دوره ها بر وجوه فنی حرفه معلمی تاکید دارند و بسیاری از اعضای هیئت علمی دانشکده های تربیت معلم، اخلاق را در عمل معلمی به عنوان یک عنصر اساسی و مرکزی در نظر نمی گیرند (مالون، ۲۰۲۰).

تعدادی از نویسندگان بارها و بارها به این ایده برمی گردند که اصول اخلاقی اساسی حرفه معلمی باید به صراحت در برنامه آموزش پیش از خدمت معلم، به عنوان ابزاری برای ارتقاء حرفه ای بودن معلم، تعلیم داده شود. از این نقطه نظر، آموزش معلمان لزوماً باید شامل (البته نه به صورت محدود) آموزش و یادگیری اصول اخلاقی باشد (ماکسولا و سویمر، ۲۰۱۶).  
یک موسسه آموزشی برای هدایت دانش آموزان از تاریکی جهالت به روشنایی دانش، وظیفه مهمی را در ارائه تجربیات یادگیری ایفا می کند. آموزش معلمان، برنامه ای است که با توسعه کارآیی و شایستگی معلم در ارتباط است و معلم را قادر می سازد و توانمند می کند تا

---

1. Warnick & Silverman

2. Martin

3. Zembylas

4. Maline

5. Maxwell & Schwimberb

نیازهای حرفه ای خود را برآورده کند. این حرفه رسالتی است که بر پایه تعلیم و تربیت تخصصی بنا شده است که هدف از آن ارائه خدمت و مشورت منصفانه به دیگران، جدا از سایر سود های تجاری مورد انتظار می باشد. انتظار می رود هر حرفه ای برای هدایت رفتار و سلوک اعضای حرفه ای خود، مجموعه‌ای از اصول اخلاقی را ایجاد کند (ساینی و جاین، ۲۰۱۳).

مایکل مالون<sup>۲</sup> (۲۰۱۸) می نویسد به منظور معنادار بودن منشور های اخلاقی، معلمان باید منشور های اخلاقی را بشناسند، درک کنند و بر اساس آنها عمل کنند. نیت بسیاری از معلمان دلسوز و متعهد، این است که عادلانه و منصفانه رفتار کنند. ولی نیت یک فرد و نتایج رفتار واقعی او همیشه با هم سازگار نیستند. همانطور که این مسئله در بسیاری از لوازم آموزش و پرورش نیز حقیقت دارد. دانش اخلاقی باید اعمال شود و منشورهای اخلاقی باید از قفسه بیرون بیایند و عملی شوند و برای آنچه که طراحی شده اند مورد استفاده قرار بگیرند.

بیشتر منشور های اخلاقی برای معلمان دستورالعمل ها و خط مشی رفتاری و نه قواعد صریح رفتار را، بنا می گذارد و مباحث بین معلمان درباره اخلاقی بودن و اخلاقی نبودن رفتار خاص که اغلب موجب عقاید و دیدگاه های مختلف می شود را ارایه می دهد. اخلاق حرفه ای در حرفه تدریس برای معلمان به ارائه رهنمود می پردازد و آنها را در راستای تعامل با معلمان همکار کمک می کند. منشورها، همچنین معلمان را در برآوردن نیازهای دانش آموزان، در برخورد با والدین، مراقبان و سایر کارکنان، در ارتباط با مردم و تعهد به معلمان در مسئولیت پذیر بودن راهنمایی می کنند (ساینی و جاین، ۲۰۱۳).

منشورهای اخلاق حرفه ای جهت تکمیل اخلاق فردی و راهنمای عمل، توسط سازمان های حرفه ای تصویب شده اند. نکته بسیار حیاتی این است که دانشجویانی که در تلاش برای تبدیل شدن به مربیان حرفه ای هستند، باید بدانند که چگونه به منشورهای قابل اجرا عمل کنند. اما دستیابی به منشورهای مفید کار آسانی نیست و اکثر منشورهای اخلاقی موجود، شرح و تفسیر کمی ایجاد کرده اند. انجمن ملی آموزش کودکان (NAEYC) منشور اخلاقی دارد که می تواند برای دانشجویانی که به دنبال گواهینامه های مختلف در تدریس هستند، مفید باشد. تا زمانی که گروهی از مربیان منشورهای اخلاقی رشته خاص و ادبیات تفسیری همراه آن را تدوین می کنند، این منشور و ادبیات تفسیری آن منبعی است که دانشجو-معلمان باید از آن برای کمک به دانش آموزان خود جهت آگاهی و اطلاع از اصول اخلاقی حرفه خود استفاده کنند. در واقع، اخلاق باید در برنامه درسی دانشجو معلمان نفوذ کند و جنبه های متفاوت آن را منسجم

1. Saini & Jain

2. Michael Malone

3. National Association for Education of Young Children

انجمنی خصوصی در آمریکا که برای ارتقای سطح یادگیری کودکان کمتر از ۸ سال تلاش می کند.

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

کند و سنگ بنای آموزش دانشجومعلمان باشد. موضوعات اخلاقی باید در مواجهه زمانی با سایر موضوعات درسی مطرح شود، ولی باید توجه داشت که نباید با این مساله به صورت متفرقه و جانبی مواجه شد (فریمن، ۲۰۰۰).

در حال حاضر، مفهوم معلم و تدریس روز به روز در حال تغییر است. یک معلم در دوره معاصر وظایف و مسئولیت های زیادی برای نقش آفرینی به عهده دارد. معلمان علاوه بر داشتن صلاحیت های علمی و حرفه ای شایسته، باید از دانش اخلاق حرفه ای نیز برخوردار باشند. اخلاق حرفه ای همانند یک راهنما زمینه را برای معلم در ارائه آموزش با کیفیت و نهادینه کردن ارزش های نیک در بین فراگیران فراهم می کند. اخلاق حرفه ای درباره نقش عمده معلمان در ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار دانش آموزان روشنگری می کند. همچنین به معلمان کمک می کند تا حرفه خود را به عنوان معلم درک کنند. معلمی که از اخلاق حرفه ای برخوردار باشد با عشق، مراقبت، علاقه و تعهد با فراگیران رفتار خواهد کرد (شرپا، ۲۰۱۸).

یک مطالعه مروری منظم که به بررسی پژوهش های صورت گرفته در ۳۰ سال گذشته در مورد اخلاق حرفه ای و تربیت معلم می پردازد، نشان داد به طور میانگین هر سال حدود دو مقاله در مورد اخلاق حرفه ای منتشر می شود که اکثریت مقالاتی که منتشر می شود مقالات غیر تجربی دانشگاهی بودند. تنها ۱۴ درصد از مقالات به منشور اخلاقی اشاره کردند و بیش از ۴۰ درصد از مقالاتی که به اخلاق حرفه ای می پردازند، مسائل اخلاقی مرتبط با آماده سازی معلمان است (دکر و دیگران، ۲۰۲۱).

ساینی و جاین (۲۰۱۳) در پژوهشی که درباره ی نقش اخلاق حرفه ای در آموزش معلمان در کشور هند انجام داده اند به این نتیجه رسیدند که معلمان متعهدند از رسیدن دانش آموزان به دانش و مهارت ها اطمینان حاصل کنند. آنها خواستار به وجود آمدن یادگیرندگان موثر و در نهایت شهروندان اثربخش و مسئولیت پذیر و ارزش گذاری ارزش ها و باورهای مورد حمایت جامعه هستند. آنها همچنین موظف به رعایت استانداردهای بالای رفتار حرفه ای و اخلاقی مورد نیاز مردم، والدین و خود این حرفه می باشند.

ماکسولا و سویمرب (۲۰۱۶) در تحقیقشان درباره ی آموزش اخلاق حرفه ای برای معلمان آینده به این نتیجه رسیدند که آموزش اخلاق در دوران تربیت معلم باعث افزایش کیفیت تدریس در حرفه معلمی می شود زیرا اولاً آشنایی با هنجارهای جمعی این حرفه و کاربرد عملی آنها، اگر ضروری نباشد، موجب حرفه ای شدن معلم می شود. دوما تأمل در ابعاد اخلاقی تدریس، حساسیت معلمان را نسبت به مسائل اخلاقی که در حرفه مطرح می شود افزایش می دهد. سوماً دست و پنجه نرم کردن با مشکلات اخلاقی از نظر عقلی، باعث ارتقاء

1. Sherpa

2. Decker, Wolfe & Belcher

سطح شناختی قضاوت اخلاقی دانشجویان می‌شود، باعث می‌شود که آنها به احتمال بیشتری عقلانی‌ترین راه حل‌های قابل دفاع برای معضلات اخلاقی که در کار با آن مواجه می‌شوند را بیابند.

حمزه سبزی و دیگران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «تبیین الگوی ارتباطی فرهنگ اخلاق سازمانی با اخلاق حرفه‌ای در مربیان ورزشی» به این نتیجه رسیدند که ابعاد فرهنگ اخلاق سازمانی در مجموع ۱۱٫۹ درصد از تغییرات کلی اخلاق حرفه‌ای در ابعاد احترام به ارزش‌ها و هنجارها، فلسفه مربیگری، روابط انسانی، علاقمندی به حرفه، استفاده از خرد جمعی و قانون‌مداری را پیش‌بینی می‌کند.

نتایج پژوهش میرکمالی و حاج خزیمه (۱۳۹۵) با عنوان ارائه الگوی اخلاق حرفه‌ای برای معلمان مدارس ابتدایی نشان داد که اخلاق حرفه‌ای معلمان مدارس ابتدایی شامل هفت مؤلفه اساسی است. این مؤلفه‌ها عبارتند از: صداقت، عدالت، مسئولیت‌پذیری، حفظ کرامت انسانی، احترام، قانون‌پذیری و وفاداری.

در تحقیقی که ایمانی‌پور (۱۳۹۱) با عنوان «اصول اخلاق حرفه‌ای در آموزش» انجام داده است، یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که براساس مبانی اخلاق حرفه‌ای در شغل معلمی، یک استاد باید در دو بُعد خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی بداند، اول، به دلیل تأثیرگذاری او بر رفتار و افکار فراگیران، باید خود را به فضایل اخلاقی آراسته نماید و بداند مؤثرترین روش در انتقال ارزش‌های اخلاقی مثبت رعایت آنها توسط مدرس است. دوم، به دلیل وظیفه‌ای که در قبال برآوردن نیازهای آموزشی متریبان دارد، باید با رعایت حداکثری اصول اخلاقی در ایفای وظایف حرفه‌ای، مسئولیت‌های آموزشی خود را به بهترین نحو انجام دهد.

گلاچ مانوا<sup>۱</sup> (۲۰۱۵) در مقاله‌ای اهمیت اخلاق در حرفه معلمی را شرح داد و در آن مقاله بیان کرد که در این حرفه در نظر گرفتن مسائل اخلاقی جهان معاصر در امر آموزش و پژوهش ضروری است و فرصتی است تا دانش‌آموزان بتوانند درباره برخی از ضروری‌ترین مسائل اخلاقی در آموزش و پژوهش در جوامع معاصر موضع انتقادی خود را توسعه دهند. در بستر مدرسه و با حمایت از سیاست‌ها و برنامه‌ها و شیوه‌های این نهاد، آموزش و پرورش اخلاقی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا عمق دانش و آگاهی از خود و دیگر فرهنگ‌ها را بسط دهند.

پویو و اوگارکا<sup>۲</sup> (۲۰۱۵) در پژوهشی مدیریت اخلاق در نظام آموزش رومانی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که همه مدیران با مفهوم مدیریت اخلاق آشنا نیستند.

1. Gluchmanova

2. Puiu & Ogarca

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

بسیاری از مدیران در نظام آموزش عالی در نهادهای خود اطلاعاتی درباره معنا و ابزار مدیریت اخلاق ندارند. بسیاری از مدیران با مفاهیم آموزش اخلاقی، کارشناسان اخلاقی، خطوط اخلاقی و یا روشهای محافظت از افشاگران آشنا نیستند. وضعیت فساد در رومانی ممکن است در نتیجه درک ضعیف اجرای مدیریت اخلاق باشد.

تا کنون در کشور ما پژوهش های متعددی در زمینه احصای کدها و مؤلفه های اخلاق حرفه ای معلمان (میرکمالی و حاج خزیمه، ۱۳۹۵، شیخی مبارکه و دیگران، ۱۴۰۰، اصفهانی و شاهی، ۱۴۰۰، حاج خزیمه، ۱۳۹۴، قنبرپور و دیگران، ۱۳۹۸) و پژوهش های اندکی در زمینه اخلاق حرفه ای در آموزش (نعمتی و محسنی، ۱۳۹۰، ایمانی پور، ۱۳۹۱) صورت گرفته است، اما در زمینه آموزش اخلاق حرفه ای به دانشجویانی که برای حرفه معلمی تربیت می شوند پژوهشی صورت نگرفته است. از این رو، محققان پژوهش حاضر درصددند تا با واکاوی تجارب استادان درس اخلاق حرفه ای معلم دانشگاه فرهنگیان و بر مبنای تحلیل یافته های حاصل از مصاحبه با آنان در شرایط موجود دانشگاه فرهنگیان که درس اخلاق حرفه ای معلم را به عنوان واحد تعلیم و تربیت اسلامی در برنامه درسی همه رشته های این دانشگاه گنجانده است، الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای دانشجومعلمان در زمینه مطالعه حاضر را استخراج کنند.

## روش تحقیق

به منظور دستیابی به توصیفی عمیق و غنی از تجارب، نگرش و ادراک شرکت کنندگان نسبت به ابعاد آموزش اخلاق حرفه ای معلمی در دانشگاه فرهنگیان از روش پژوهش کیفی و به طور خاص از راهبرد نظریه داده بنیاد<sup>۱</sup> اشتروس و کوربین<sup>۲</sup> (۱۹۹۸) که به الگوی پارادایمی اشتروس و کوربین معروف است، استفاده شد. ابزار پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته بوده است. شرکت کنندگان در پژوهش استادان درس اخلاق حرفه ای معلم دانشگاه فرهنگیان سراسر کشور بود که با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند و بر اساس معیار «اشباع نظری» با ۱۵ نفر از آنان (۱۰ مرد و ۵ زن از دانشگاه فرهنگیان قم، همدان، کرمان، تهران، بوشهر، ایلام، زاهدان، یزد و مشهد) مصاحبه در قالب سوالات بازپاسخ کتبی صورت گرفت. برای تحلیل داده ها از روش سه مرحله ای کدگذاری و مقایسه مداوم پیشنهاد شده اشتراس و کوربین استفاده شد. به این صورت که ابتدا پس از پیاده کردن مصاحبه ها، در مرحله کدگذاری باز، متن مصاحبه به بخش های مختلف خرد میشد. سپس جملات یا پاراگراف های مفهوم ساز به عنوان کدهای اولیه یا کدهای خام استخراج می شدند. پس از آن به جمله یا پاراگراف های استخراج شده بر اساس محتوای آن، یک برچسب داده می شد که همان کد ثانویه بود. در مرحله بعد با مقایسه مداوم کدها با یکدیگر

1. grounded theory

2. Strauss and Corbin

پروین سالاری چینه ، عباس توان ، نجمه سلطانی نژاد\* ، وحید منطری توکلی

و با دیگر داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها، به طبقه‌بندی دسته‌های موضوعی فرعی و طبقات، بر مبنای ویژگی‌های مشابه، وجوه مشترک و تناسب میان مقولات پرداخته شد. در این مرحله، با استفاده از کدگذاری محوری، رابطه موجود درون خوشه‌ها و روابط میان طبقات فرعی با دسته‌های موضوعی، تعیین و پردازش گردید. با رسیدن به مرحله اشباع داده‌ها، کلیه مقوله‌ها و طبقات، با بهره‌گیری از کدگذاری انتخابی، یکپارچه‌سازی و ترکیب شدند. براساس معیارهای ارائه شده توسط کرسول برای حصول اطمینان از روایی پژوهش اقدامات زیر انجام شد (کرسول و میلر، 2000، صص 521-721):

1. تطبیق توسط اعضا: 4 نفر از مشارکت کنندگان گزارش نهایی مرحله نخست فرآیند تحلیل و مقوله‌های به دست آمده را بازبینی کردند. پیشنهادهای آن‌ها در پارادایم کدگذاری محوری اعمال شد.
2. بررسی همکار: هر 4 محقق پژوهش حاضر که بر فرایند کدگذاری و همچنین بر موضوع تحقیق اشراف دارند، پارادایم کدگذاری محوری را بررسی نمودند و نظرات آن‌ها در تدوین مدل به کار رفت.

## یافته‌ها

با تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، مجموعه‌ای از مقولات فرعی و اصلی استخراج شد که در قالب مقوله کانونی، شرایط علی، زمینه، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها قرار گرفت که در ذیل، با تفصیل بیشتری ارائه می‌شود. فرایند کدگذاری باز در جدول 1 نشان داده شده است. سپس، در دو مرحله کدگذاری محوری و انتخابی الگوی آموزش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان استخراج شد که در قالب شکل 1 ترسیم شده است. در ادامه، الگوی بدست آمده تشریح شده است.

جدول 1. نتایج کدگذاری باز مصاحبه‌ها

مقوله اصلی	مقوله فرعی	متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می‌شود)
دانشگاه - اخلاق محور	استادان اخلاق محور	"در دانشگاه فرهنگیان باید در انتخاب استاد خیلی دقت شود، همه استادان باید با اخلاق معلمی آشنا و به آن عمل‌کننده باشند" (مصاحبه‌شونده 3) ، "اگر دانشجو در سایر درسها با استاد اخلاق مدار روبرو نشود، تلاشهای استاد درس اخلاق بی‌نتیجه می‌شود" (مصاحبه‌شونده 12)



متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می‌شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
"اخلاق جزو لاینفک شغل معلمی است و باید در تمام دروس دانشگاه فرهنگیان به آن توجه شود" (مصاحبه‌شونده ۵)، "بهترین شرایط، زمانی است که اخلاق در کل درسها بخصوص در درس کارورزی که دانشجو با موقعیت مدرسه روبرو است عجین شود (مصاحبه‌شونده ۸)	برنامه درسی اخلاق- محور	
"وقتی دانشجو در محیط دانشگاه با کادر اداری، آموزشی، خوابگاه و ... مواجه می‌شود که به اخلاق پایبند نیستند و جو حسادت و زیرآبزی و ... حاکم هست، عملاً آموزش اخلاق در قالب یک درس بی‌تاثیر می‌شود. گویی آنچه درباره اخلاق به او آموزش داده می‌شود کاربردی ندارد و محدود به شعار است" (مصاحبه‌شونده ۱۵)، "جو کلی دانشگاه هم باید اخلاقی باشد تا آموزش اخلاق تاثیر داشته باشد (مصاحبه‌شونده ۱۲)	ساختار سازمانی اخلاق- محور	
"مسئولان دانشگاه باید باور داشته باشند که اخلاق وجه اصلی معلمی است و بر این مبنا شرایط را برای آماده سازی دانشجومعلمان طی ۴ سال آماده کنند (مصاحبه‌شونده ۱۴).	مسئولان اخلاق_مدار	
"تا استاد این درس خودش عامل به اخلاق نباشد، تدریسش هیچ اثری نخواهد داشت" (مصاحبه‌شونده ۱)، "استاد این درس خودش باید الگوی اخلاقی دانشجومعلمان باشد" (مصاحبه‌شونده ۶).	استاد عامل به اخلاق	استاد دارای صلاحیت
"استاد اخلاق معلمی باشد خودش تجربه مدرسه و کلاس درس را داشته باشد تا موقعیتهای معمابرانگیز آن را درک کند" (مصاحبه‌شونده ۲)، "این درس را باید کسی تدریس کند که خودش تجربه معلمی داشته باشد" (مصاحبه‌شونده ۱۱).	استاد با تجربه‌ی زیسته‌ی معلمی	
"استاد باید هم بر دانش نظری اخلاق مسلط باشد هم	استاد مسلط بر دانش و	

متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می‌شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
بر اخلاق کاربردی " (مصاحبه‌شونده ۱۵)، "باید هم از اصول نظری آگاهی داشته باشیم هم از عمل اخلاقی" (مصاحبه‌شونده ۱).	عمل اخلاق	
"درست است که منبع این درس باید اصول نظری را دربرداشته باشد..." (مصاحبه‌شونده ۱۳)، "نمی‌توان گفت که دانش نظری در مورد اخلاق تاثیر ندارد بلکه اساسا دانشجو باید در این زمینه دانش داشته باشد تا بتواند موقعیت اخلاقی یا غیراخلاقی را تشخیص دهد" (مصاحبه‌شونده ۴).	با حجم کافی دانش نظری	محتوای مناسب
"محتوای کاربردی و مصداقی خیلی به اثربخشی آموزش اخلاق کمک می‌کند" (مصاحبه‌شونده ۶)، "کتابی که بعنوان منبع این درس معرفی می‌شود باید حاصل مصاحبه با حداقل ۱۰۰ معلم باشد..." (مصاحبه‌شونده ۹).	محتوای مبتنی بر تجربه زیسته معلمان اخلاقی	
"مباحث اخلاقی از سنخ مباحث دانشی محض نیست و باید عاطفه و انگیزه دانشجو را درگیر کند، پس محتوای این درس باید خیلی جذاب باشد" (مصاحبه‌شونده ۹)، "محتوا باید برای دانشجو جذاب باشد تا از عمق جان به آن توجه کند" (مصاحبه‌شونده ۱۰).	جذابیت محتوا	
"نکته مهم این است که تلاشها برای آموزش اخلاق، اثربخشی داشته باشد و مثمر ثمر باشد" (مصاحبه‌شونده ۵)، "اگر فقط دنبال این باشیم که دانشجو دو-سه واحد بگذراند و برود، نمی‌توانیم توقع داشتن معلمان با اخلاق داشته باشیم" (مصاحبه‌شونده ۷).		اثربخشی آموزش اخلاق حرفه ای
"در تدریس اخلاق حتما باید خود دانشجو مشارکت فعال داشته باشد" (مصاحبه‌شونده ۵)، "استاد باید حتما در هنگام تدریس شرایطی را فراهم کند که دانشجو بتواند آزادانه اظهار نظر کند و بخشی از کلاس	تدریس مشارکتی	روش تدریس اثربخش

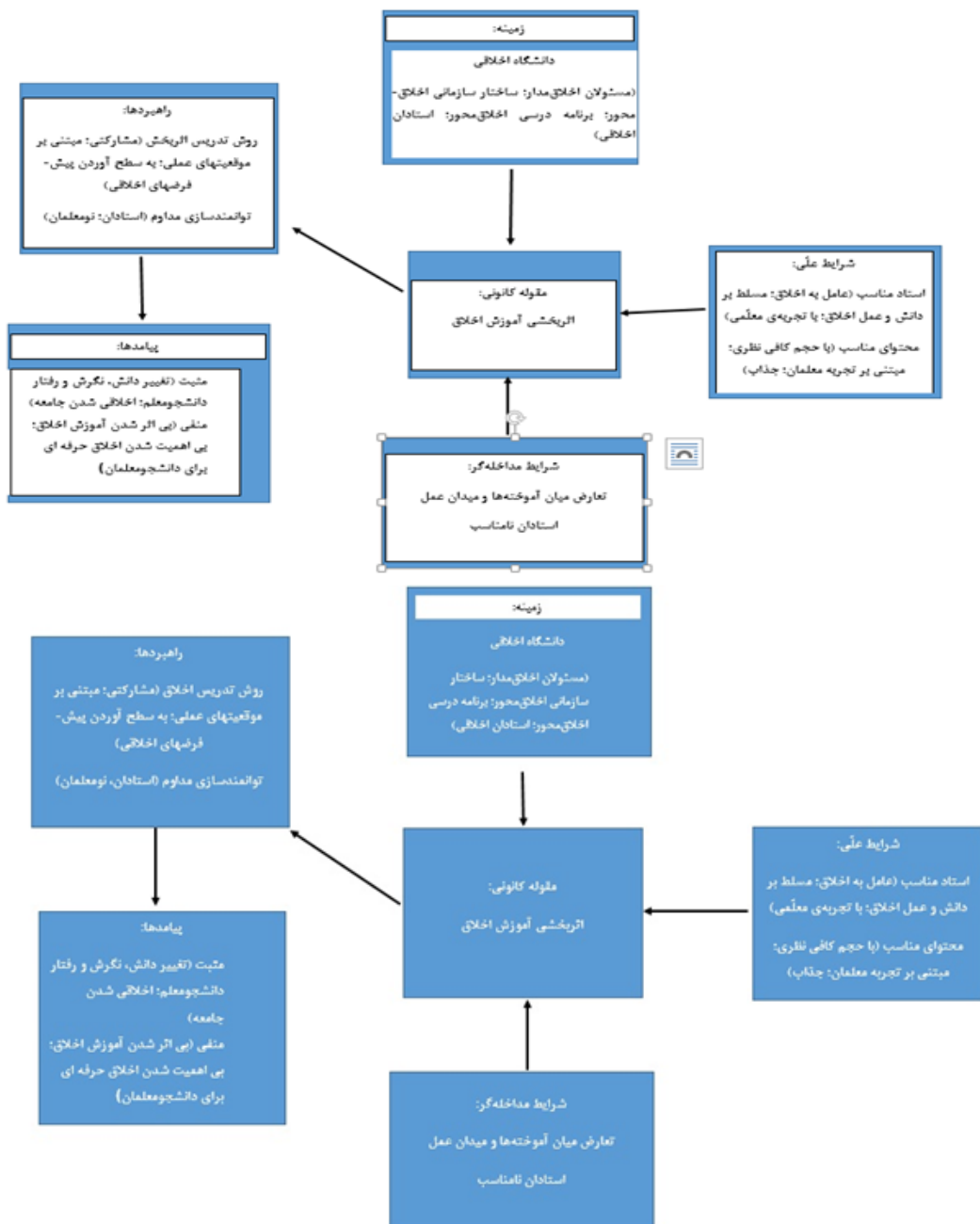
متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
را بعهده بگیرد" (مصاحبه شونده ۱۱).		
"عینی گرایی در تدریس اخلاق خیلی مهم است. حتما باید مثالهای کاربردی از موقعیتهای تربیتی ارائه شود" (مصاحبه شونده ۷)، "استاد حتما باید در تدریس خود موقعیتهایی را به دانشجو معرفی کند که معلم با آن مواجه می شود و میتواند اخلاقی یا غیر اخلاقی تصمیم بگیرد" (مصاحبه شونده ۱۵).	تدریس بر مبنای ذکر موقعیتهای عملی و واقعی معلمی	
"در تدریس باید آزادی عمل به دانشجو داده شود تا بتواند درباره موقعیتهای و مثالهایی که استاد میزند نظر خودش را بیان کند. به این شکل مدرس میتواند بفهمد پیش فرضهای دانشجو در مورد رفتار عملی چیست" (مصاحبه شونده ۱۴)، "دانشجو معلم ما در ۱۲ سال سابقه دانش آموزش موقعیتهای اخلاقی و غیر اخلاقی زیادی دیده و دیدگاههایی در مورد رفتار اخلاقی در او شکل گرفته که استاد باید بتواند از آنها آگاه شده و در صورت لزوم آنها را اصلاح کند" (مصاحبه شونده ۶)	به سطح آوردن پیش-فرضهای اخلاقی نهفته دانشجو معلمان	
"باید مرتباً دوره های ضمن خدمت برای مدرسان گذاشته شود تا با حضور در کارگاهها و دوره های اخلاق، هم دانششان به روز شود هم رفتارشان" (مصاحبه شونده ۱۰)، "دانشگاه باید خیلی روی استادان درس اخلاق کار کند..." (مصاحبه شونده ۸).	توانمندسازی استادان	توانمندسازی مداوم
"همچنانکه باید مباحث اخلاق حرفه ای در طول ۴ سال به تدریج و با شیوه های مختلف ادامه یابد، در طول ۳۰ سال خدمت نیز باید آموزش اخلاق حرفه ای در مدرسه به انحاء مختلف در برنامه های کار قرار گیرد" (مصاحبه شونده ۱۲)، "نومعلمان پس از ورود به مدرسه با معلمانی مواجه می شوند که هرچه سابقه ی بیشتری دارند فاصله ی بیشتری با یک معلم	توانمندسازی اخلاقی دانشجویان فارغ التحصیل در هنگام خدمت در آموزش و پرورش	

متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می‌شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
<p>اخلاقی دارند و این خود به مرور زمان باعث بازتولید بی اخلاقی در نو معلمان می‌شود. به همین دلیل باید در طول خدمت هم آموزش اخلاق را داشته باشند" (مصاحبه‌شونده ۳).</p>		
<p>"قبل از کلاس اخلاق حرفه ای برای معلمان باید کلاس اخلاق حرفه ای برای دیگر استادان و کارکنان قرار داده شود که جو اخلاقی سازمان در تعارض با آموزش های کلاسی قرار نگیرد" (مصاحبه‌شونده ۱)، "وقتی دانشجو درس اخلاق می‌خواند اما در محیط، در رفتار کارکنان، سرپرستان خوابگاه‌ها، مدیران و ... نشانی از اخلاق نمی‌بیند، این آموزشها بی‌نتیجه می‌شود" (مصاحبه‌شونده ۹).</p>	<p>تعارض میان آموخته‌ها و جوّ سازمانی دانشگاه</p>	<p>تعارض میان آموخته‌ها و میدان عمل</p>
<p>" رعایت مولفه های اخلاق حرفه ی معلمی حتی توسط سایر اساتید دانشگاه خیلی مهم است" (مصاحبه‌شونده ۳). "اگر قرار باشد استادان دانشگاه فرهنگیان توجهی به اخلاق نداشته باشند، حتی استادان سایر درسها، همین خودش باعث می‌شود دانشجو به اخلاق بی توجه شود و این درس تاثیری نداشته باشد" (مصاحبه‌شونده ۱۴).</p>	<p>تعارض میان آموخته‌ها و رفتار استادان</p>	
<p>" نومعلمان پس از ورود به مدرسه با معلمانی مواجه می‌شوند که هرچه سابقه ی بیشتری دارند فاصله ی بیشتری با یک معلم اخلاقی دارند و این خود به مرور زمان باعث بازتولید بی اخلاقی در نو معلمان می‌شود" (مصاحبه شونده ۱۳)، "دانشجومعلم ما چه زمانی که بعنوان کارورزی وارد مدرسه می‌شود و چه زمانی که فارغ التحصیل شد و معلم شد، اگر جو مدارس اخلاقی نباشد میان آنچه در درس اخلاق خوانده و واقعیت‌های موجود گسست مشاهده می‌کند</p>	<p>تعارض میان آموخته‌ها و محیط مدارس</p>	

متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
که باعث می شود آموخته ها عقیم بماند" (مصاحبه شونده ۴).		
"متأسفانه در بسیاری از موارد فقط به مدرک استاد توجه می شود، غافل از آنکه یک مسئله مهم اینست که استاد این درس باید خودش معلم بوده باشد" (مصاحبه شونده ۹)، "خیلی وقتها این درس را به کسی می دهند که اصلا درکی از معلم بودن ندارد. فقط دکترا داشته..." (مصاحبه شونده ۱۱).	تمرکز صرف به مدرک استاد و غفلت از تجربه	استادان فایده صلاحیت
"بعضی اوقات درس را به استادی می دهند که صرفا با مدیر گروه یا مسئولی آشنا بوده.. این خودش کاری غیراخلاقی است" (مصاحبه شونده ۶)، "جالب اینکه بعضی استادان این درس فقط از طریق رابطه وارد سیستم شده اند و هیچ نظارتی بر صلاحیت آنها برای تدریس این درس نشده" (مصاحبه شونده ۱۲).	استادان سفارشی	
" این درس در بسیاری از مراکز دانشگاه فرهنگیان تاثیری نسبتا خوب و نه ایده آل بر نگرش نو معلمان دارد (مصاحبه شونده ۸)، " تجربه بنده در تدریس این درس نشان از تغییر دانش و نگرش دانشجویان نسبت به اخلاق معلمی دارد" (مصاحبه شونده ۷).	تغییر دانش، نگرش و رفتار دانشجومعلمان	پیامد مثبت
"تفاوت آموزش این درس به دانشجومعلمان با دانشجویان دانشگاه های دیگر در این است که با آموزش اخلاق به دانشجومعلمان، در حقیقت اخلاقی شدن سایر کارکنان جامعه و طیف های دیگر را تسهیل می کنیم برخلاف آموزش اخلاق حرفه ای به دانشجویان دیگر که گستره آن بسیار محدود تر است" (مصاحبه شونده ۱۰)، " تاثیر اخلاق حرفه ای معلم بر تربیت دانش آموزان و نقش الگویی معلم انکار ناپذیر است" (مصاحبه شونده ۱۴).	تسری اخلاق به جامعه	
"اگر آسیب شناسی نکنیم و موانع را برطرف نسازیم،	بی اثر شدن آموزش	پیامد منفی

متن مصاحبه (چند مورد بعنوان نمونه ارائه می شود)	مقوله فرعی	مقوله اصلی
آموزش این درس تاثیری را که می خواهیم ندارد" (مصاحبه شونده ۱۵)، "اگر اخلاق در دانشگاه و پس از آن در محل خدمت نمود عینی نداشته باشد، آموزش آن بی اثر خواهد بود" (مصاحبه شونده ۱۱).	اخلاق	
"دانشجوی ما با خودش می گوید در این فضا آموزش دادن این درس چه فایده ای دارد" (مصاحبه شونده ۲)، "وقتی استاد این درس، تدریسش را محدود می کند به جزوه گفتن و خودش را درگیر آموزشهای عینی و کاربردی نمی کند، دیگر این درس و کلا مبحث اخلاق حرفه ای برای دانشجوی بی اهمیت می شود" (مصاحبه شونده ۹).	بی اهمیت جلوه کردن اخلاق حرفه ای برای دانشجومعلم	

## طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...



شکل ۱. الگوی آموزش اخلاق حرفه ای معلم

## شرایط علی:

بر اساس واکاوی دیدگاه‌های استادان درس اخلاق حرفه‌ای معلم، دو عامل مهم به‌عنوان دلایل اصلی اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای عمل می‌کنند: استادان دارای صلاحیت و محتوای مناسب.

۱. استادان مناسب: همه مشارکت کنندگان این پژوهش بر نقش محوری استاد بعنوان الگوی نقش و دلیل اصلی اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان تاکید دارند. از نظر آنان، استاد این درس باید چند خصیصه داشته باشد. اول آنکه، خود عامل به اخلاق حرفه‌ای باشد. بعنوان نمونه، شرکت کننده شماره ۱ می‌گوید: "استادی باید این درس را تدریس کند که از منظر دانشجویان برخوردار از مولفه های اخلاق حرفه ای باشد." دوم آنکه، بر دانش و عمل اخلاق مسلط باشد. مثلا شرکت کننده شماره ۵ می‌گوید: "استادی که علاوه بر بهره مندی از مباحث نظری اخلاق حرفه ای، صحنه میدان عملی اخلاق حرفه ای ضرورتا در مدرسه و نه حوزه یا دانشگاه را درک کرده باشد." یا شرکت کننده شماره ۵ که می‌گوید: "تسلط استاد بر کتاب هایی در رابطه با معلمان و تجارب معلمی و مباحث روز اخلاق حرفه ای بسیار مهم است." سوم آنکه، از نظر شرکت کنندگان در این تحقیق استاد این درس باید حتما سابقه‌ی معلمی داشته باشد و فضای کلاس درس و مدرسه را بعنوان معلم درک کرده باشد تا بتواند در هنگام تدریس از مثالهای عینی و کاربردی استفاده کند و اهمیت اخلاق حرفه‌ای برای معلمان را درک نماید. بعنوان مثال، شرکت کننده شماره ۱۲ می‌گوید: "کسی که معلم نبوده، نمی‌تواند کاربردهای اخلاق حرفه‌ای را در کلاس درس بشناسد...".
۲. محتوای مناسب: طبق نظر مشارکت کنندگان این پژوهش عامل اصلی دیگر در اثربخشی درس اخلاق حرفه‌ای معلم وجود محتوای مناسب برای این درس است. محتوا اولاً باید حجم کافی از مبانی نظری را در بر داشته باشد. شرکت کننده شماره ۶ می‌گوید: "دانشجو از طریق محتوا به تعاریف و اصول اخلاق حرفه‌ای پی می‌برد که مبنای تحلیل او از مواجهه اخلاقی و غیراخلاقی با موقعیتهای تربیتی است." ثانیاً، محتوای درس اخلاق حرفه‌ای معلم باید مبتنی بر تجربه معلمان باشد. شرکت کننده شماره ۱۳ می‌گوید: "منبع این درس باید با ارائه مثالهایی از موقعیتهای معلمان در کلاس درس، راهکارهای عملی برای ارتقاء اخلاق حرفه ای معلمی ارائه کند." ثالثاً، محتوا باید جذاب باشد. شرکت کننده شماره ۹ می‌گوید: "مباحث اخلاقی از سنخ مباحث دانشی محض نیست و باید عاطفه و انگیزه دانشجو را درگیر کند، پس محتوای این درس باید خیلی جذاب باشد".



## مقاله کانونی:

در کانون فرایند آموزش اخلاق حرفه‌ای برای دانشجومعلمان، اثربخشی قرار دارد. دغدغه اصلی همه استادان شرکت کننده در تحقیق حاضر در آموزش اخلاق حرفه‌ای، دو مورد بود: اول، اثرگذاری آموزش اخلاق حرفه‌ای بر بینش دانشجومعلمان و دوم، دوام اثر آموزش اخلاق حرفه‌ای بر بینش و رفتار معلمان در طی خدمت. این استادان همه عوامل را بعنوان زمینه‌ساز یا محدودکننده تاثیر این درس مدنظر قرار می‌دهند. بعنوان مثال، شرکت کننده شماره ۵ بیان می‌کند: "نکته مهم این است که تلاشها برای آموزش اخلاق، اثربخشی داشته باشد و مثمر ثمر باشد" و شرکت کننده شماره ۷ ابراز می‌دارد: "اگر فقط دنبال این باشیم که دانشجو دو-سه واحد بگذراند و برود، نمی‌توانیم توقع داشتن معلمان با اخلاق داشته باشیم". اغلب آنان نگران این هستند که دانشجومعلمان پس از فارغ التحصیلی و قرار گرفتن در محیط کار، دچار تعارض شده و آموزش‌های اخلاق را فراموش کنند.

### زمینه:

آنچه که زمینه لازم برای اثربخشی واقعی درس اخلاق حرفه ای معلم در دانشگاه فرهنگیان را بوجود می‌آورد، اخلاقی بودن دانشگاه فرهنگیان است. یعنی، اخلاق باید در همه سطوح دانشگاه قابل مشاهده باشد و صرفا به یک درس دو یا سه واحدی محدود نشود. اولاً، مسئولان دانشگاه باید هم اخلاقی عمل کنند و هم به آن باور داشته باشند. شرکت کننده شماره ۱۴ معتقد است: "مسئولان دانشگاه باید باور داشته باشند که اخلاق وجه اصلی معلمی است و بر این مبنا شرایط را برای آماده سازی دانشجومعلمان طی ۴ سال آماده کنند". همچنین، مصاحبه شونده شماره ۲ می‌گوید: "دانشجومعلم باید احساس کند که مسئولان دانشگاه به آنچه در مورد اخلاق گفته می‌شود پایبندند". ثانیاً، ساختار سازمانی دانشگاه فرهنگیان و بخش‌های مختلف آن باید اخلاق را رعایت کند. مشارکت کننده شماره ۱۵ می‌گوید: "وقتی دانشجو در محیط دانشگاه با کادر اداری، آموزشی، خوابگاه و ... مواجه می‌شود که به اخلاق پایبند نیستند و جو حسادت و زیرآبزی و ... حاکم هست، عملاً آموزش اخلاق در قالب یک درس بی‌تاثیر می‌شود. گویی آنچه درباره اخلاق به او آموزش داده می‌شود کاربردی ندارد و محدود به شعار است". و مشارکت کننده شماره ۱۳ اشاره دارد به اینکه: "همه کادر دانشگاه فرهنگیان باید اخلاقی عمل کنند تا دانشجو احساس کند در محیطی قرار گرفته که او را به رعایت اخلاق تشویق می‌کند". ثالثاً، مبحث اخلاق حرفه‌ای باید در سرتاسر برنامه درسی تربیت معلم قابل مشاهده باشد. مصاحبه شونده شماره ۸ می‌گوید: "بهترین شرایط، زمانی است که اخلاق در کل درسها بخصوص در درس کارورزی که دانشجو با موقعیت مدرسه روبرو است عینین شود". شرکت کننده شماره ۶ ابراز می‌دارد: "آموزش اخلاق نباید به یک درس محدود باشد بلکه بقیه استادان هم باید به این مبحث توجه کنند". رابعاً، استادان دانشگاه فرهنگیان همگی باید به اخلاق توجه داشته باشند و

پروین سالاری چینه ، عباس توان ، نجمه سلطانی نژاد\* ، وحید منطری توکلی

عامل باشند. مثلا شرکت کننده شماره ۱۲ می گوید: "اگر دانشجو در سایر درسها با استاد اخلاق مدار روبرو نشود، تلاشهای استاد درس اخلاق بی نتیجه می شود".

### شرایط مداخله گر:

بر اساس واکاوی نظرات شرکت کنندگان در این تحقیق برخی عوامل وجود دارد که اثربخشی درس اخلاق حرفه‌ای معلم را محدود می کند. اولین عامل، تعارض میان آموخته‌ها و میدان عمل می باشد. این تعارض در چند سطح ممکن است بوجود آید. اول، تعارض میان آموخته‌ها و جوّ سازمانی دانشگاه است. شرکت کننده شماره ۱ معتقد است: "قبل از کلاس اخلاق حرفه‌ای برای معلمان باید کلاس اخلاق حرفه‌ای برای دیگر استادان و کارکنان قرار داده شود که جو اخلاقی سازمان در تعارض با آموزش های کلاسی قرار نگیرد". دوم، تعارض میان آموخته‌ها و رفتار استادان می باشد. مصاحبه شونده شماره ۳ معتقد است: "وقتی دانشجو در این درس یا حتی سایر درسهای دانشگاه با استادانی روبرو می شود که اصول اخلاق حرفه‌ای را در کارشان رعایت نمی کنند چه توقعی از آنان داریم". سوم، تعارض میان آموخته‌ها و محیط مدارس است. شرکت کننده شماره ۱۳ اشاره می کند که: "نومعلمان پس از ورود به مدرسه با معلمانی مواجه می شوند که هرچه سابقه ی بیشتری دارند فاصله ی بیشتری با یک معلم اخلاقی دارند و این خود به مرور زمان باعث بازتولید بی اخلاقی در نو معلمان می شود".

دومین عامل مداخله گر، استادان فاقد صلاحیت است. اغلب استادان شرکت کننده در تحقیق نگران این هستند که در انتخاب استاد این درس دقت لازم صورت نگیرد. آن‌ها از یک سو به تمرکز صرف به مدرک استاد و غفلت از تجربه معلمی او اشاره می کنند. مثلا مصاحبه شونده شماره ۱۱ می گوید: "خیلی وقتها این درس را به کسی میدهند که اصلا درکی از معلم بودن ندارد. فقط دکترا داشته...". و از سوی دیگر، از واگذاری این درس به استادان سفارشی نگرانند. مثلا شرکت کننده شماره ۶ ابراز می دارد: "بعضی اوقات درس را به استادی می دهند که صرفا با مدیر گروه یا مسئولی آشنا بوده.. این خودش کاری غیراخلاقی است".

### راهبردها:

با تکیه بر مقوله‌های مستخرج از مصاحبه با استادان شرکت کننده در این تحقیق، چندین راهبرد برای اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم وجود دارد. اول از همه، استفاده از روش تدریس اثربخش توسط اساتید است. طبق نظر استادان، در تدریس اخلاق حرفه‌ای حتما باید از تدریس فعال و مشارکتی استفاده کرد. شرکت کننده شماره ۱۱ عقیده دارد: "استاد باید حتما در هنگام تدریس شرایطی را فراهم کند که دانشجو بتواند آزادانه اظهار نظر کند و بخشی از کلاس را بعهده بگیرد" و شرکت کننده شماره ۴ می گوید: "دانشجو معلم باید در طرح مباحث اخلاقی در کلاس شرکت داشته باشد". بعلاوه، تدریس باید بر مبنای ذکر موقعیتهای عملی و واقعی معلمی باشد. شرکت کننده شماره ۱۵ اظهار می دارد: استاد حتما باید در تدریس خود

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

موقعیتهایی را به دانشجو معرفی کند که معلم با آن مواجه می شود و میتواند اخلاقی یا غیراخلاقی تصمیم بگیرد". دیگر آنکه، در تدریس این درس باید پیش فرضهای اخلاقی نهفته دانشجومعلمان به سطح آورده شود. مشارکت کننده شماره ۶ بیان می کند: "دانشجومعلم ما در ۱۲ سال سابقه دانش آموزش موقعیتهای اخلاقی و غیراخلاقی زیادی دیده و دیدگاههایی در مورد رفتار اخلاقی در او شکل گرفته که استاد باید بتواند از آنها آگاه شده و در صورت لزوم آنها را اصلاح کند".

دومین راهبرد، توانمندسازی مداوم است که از نظر شرکت کنندگان در تحقیق باید در دو سطح صورت گیرد. اول، در سطح استادان این درس. شرکت کننده شماره ۱۰ می گوید: "باید مرتباً دوره های ضمن خدمت برای مدرسان گذاشته شود تا با حضور در کارگاهها و دوره های اخلاق، هم دانششان به روز شود هم رفتارشان". شرکت کننده شماره ۱ اشاره می کند که: "استادان این درس باید اسوه اخلاق معلمی باشند. به همین دلیل دانشگاه فرهنگیان باید تلاش کند از طرق مختلف دانش و نگرش اخلاقی آنها را تقویت کند". دوم، در سطح خود دانشجویان پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه فرهنگیان و هنگام عمل به عنوان معلم در مدارس است. از آنجا که اغلب شرکت کنندگان نگران بی اثر شدن آموزش اخلاق حرفه ای در حین کار و مواجهه ی دانشجویان فارغ التحصیل با محیط غیراخلاقی مدارس هستند، بر اهتمام دانشگاه فرهنگیان بر توانمندسازی اخلاقی نومعلمان از طریق گذاشتن دوره های ضمن خدمت برای آنان تاکید دارند. مصاحبه شونده شماره ۳ می گوید: "نومعلمان پس از ورود به مدرسه با معلمانی مواجه می شوند که هرچه سابقه ی بیشتری دارند فاصله ی بیشتری با یک معلم اخلاقی دارند و این خود به مرور زمان باعث بازتولید بی اخلاقی در نومعلمان می شود. به همین دلیل باید در طول خدمت هم آموزش اخلاق را داشته باشند".

#### پیامدها:

با تحلیل داده های حاصل از مصاحبه با شرکت کنندگان پژوهش دو دسته پیامد برای آموزش اخلاق حرفه ای در دانشگاه فرهنگیان متصور است. اول، پیامدهای مثبت آموزش اخلاق حرفه ای است. از نظر استادان این درس، چنانچه شرایط مناسب برای آموزش اخلاق فراهم باشد و اثربخشی لازم بوجود آید، چندین پیامد مثبت به بار خواهد آورد. اولاً، این درس می تواند موجب تغییر دانش، نگرش و رفتار دانشجومعلمان شود. شرکت کننده شماره ۷ می گوید: "تجربه بنده در تدریس این درس نشان از تغییر دانش و نگرش دانشجویان نسبت به اخلاق معلمی دارد". مصاحبه شونده شماره ۱۵ ابراز می کند که: "با توجه به اینکه برای تدریس این درس خیلی وقت می گذارم، همیشه سعی می کنم دانشم را به روز کنم، فیلمهایی از موقعیتهای تربیتی به دانشجویان نشان دهم و در مورد آن به مباحثه بپردازیم و ... همواره مشاهده گر نتیجه کارم در دانشجویان هستم. اخلاق حرفه ای واقعا به دغدغه شان تبدیل می شود". ثانیاً، آموزش اخلاق

حرفه‌ای اثربخش باعث تسری اخلاق به جامعه می‌شود. شرکت کننده شماره ۱۰ بیان می‌کند: "تفاوت آموزش این درس به دانشجومعلم با دانشجویان دانشگاه های دیگر در این است که با آموزش اخلاق به دانشجومعلمان، در حقیقت اخلاقی شدن سایر کارکنان جامعه و طیف های دیگر را تسهیل می کنیم برخلاف آموزش اخلاق حرفه ای به دانشجویان دیگر که گستره آن بسیار محدود تر است".

اما، چنانچه شرایط لازم فراهم نگردد، تدریس این درس با دو پیامد منفی عمده روبرو می‌شود. اولین آن، بی اثر شدن آموزش اخلاق است. مصاحبه شونده شماره ۱۱ اشاره دارد که: "اگر اخلاق در دانشگاه و پس از آن در محل خدمت نمود عینی نداشته باشد، آموزش آن بی اثر خواهد بود". دومین آن، بی اهمیت جلوه کردن اخلاق حرفه ای برای دانشجومعلمان می‌باشد. چنانکه شرکت کننده شماره ۹ می‌گوید: "وقتی استاد این درس، تدریسش را محدود می کند به جزوه گفتن و خودش را درگیر آموزشهای عینی و کاربردی نمی کند، دیگر این درس و کلا مبحث اخلاق حرفه ای برای دانشجو بی اهمیت می شود".

### بحث و نتیجه گیری

آنچه در پژوهش حاضر مورد واکاوی قرار گرفت، فرایند آموزش اخلاق حرفه‌ای برای دانشجومعلمان در دانشگاه فرهنگیان بود. دانشگاه فرهنگیان یکی از دو نهاد اصلی متولی امر تربیت معلم و تامین نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مقوله کانونی در آموزش اخلاق حرفه‌ای در دوره تربیت پیش از خدمت معلمان، اثربخشی آموزش است. همه تلاش‌ها و امکانات مصروف برای این درس، در جهت تامین اثربخشی و پایداری تاثیر آن بر دانشجومعلمان است. در متون موجود در مورد آموزش اخلاق حرفه‌ای (همچون مالون، ۲۰۲۰، ماکسولا و سویمرب، ۲۰۱۶، سعیدین، ۲۰۱۴) نیز اثربخشی آموزش اخلاقی در دوره تربیت معلم بسیار مورد توجه است. مالون (۲۰۲۰) تاکید دارد که: "گرچه همگان بر اهمیت اخلاق در تربیت معلم تاکید دارند اما دوره های آماده سازی معلمان چندان تاکید بر آن نمی‌کنند، چون بر وجوه فنی معلمی تاکید دارند. نکته حائز اهمیت تر این است که آن دوره‌هایی که آموزش اخلاق حرفه‌ای را دنبال می‌کنند تا چه حد می‌توانند بر رفتار و نگرش دانشجویان تاثیر بگذارند".

همچنین، بر اساس یافته‌های این تحقیق شرایط زمینه‌ای خاصی به اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان کمک می‌کند. آموزش اخلاق زمانی که در یک دانشگاه

۱. طبق مصوبه جلسه ۸۳۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی، جذب معلم فقط باید از مسیر دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه شهید رجایی باشد و از سایر مسیرها امکان جذب معلم برای آموزش و پرورش وجود نخواهد داشت.

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

اخلاقی صورت گیرد، کارایی خواهد داشت. دانشگاه اخلاقی یعنی اخلاقی بودن مسئولان دانشگاه، ساختار سازمانی آن، برنامه درسی آن و تمامی استادان آن. بنکس (۲۰۰۹) عقیده دارد که دانشجویان باید اخلاق را همه جا مشاهده کنند و تنها منحصر به یک درس خاص نباشد بلکه در کل برنامه درسی تنیده باشد. همچنین، مالون (۲۰۲۰). تاکید می کند که تاثیر جو دانشکده- های تربیت معلم از رفتار مسئولان گرفته تا کارکنان را نمی توان نادیده گرفت.

بعلاوه، یافته های این پژوهش نشان می دهد که شرایط علی لازم برای اثربخشی آموزش اخلاق در دانشگاه فرهنگیان، وجود استادان و محتوای مناسب این درس است. در متون مربوط به مطالعات تربیت معلم همواره بر نقش الگویی استاد تاکید شده است. مثلا، لونبرگ و همکاران (۲۰۰۷) استادان تربیت معلم را الگوهای نقش معلمی می دانند که می توانند بر عقاید و رفتار دانشجومعلمان تاثیر بگذارند. ایمانی پور (۱۳۹۱) نیز بر لزوم رعایت مؤلفه های اخلاق حرفه ای توسط استادان این درس تاکید دارد. از دیگر سو، وجود منبع آموزشی و محتوای مفید و به روز و چالش برانگیز از سوی سایر محققان نیز مورد توجه قرار گرفته است. مبحث انتخاب محتوا در دوره تربیت معلم همواره مورد توجه و چالش برانگیز بوده است. کلیور<sup>۱</sup> و دیگران (۲۰۲۱) تاکید می کنند که محتوای تربیت معلم بالاخص آن زمان که به دنبال تغییر تنگرس و رفتار دانشجومعلمان هستیم، نقش کلیدی دارد. این محققان نیز اذعان دارند که مبتنی بودن متون بر موقعیتهای عملی و زندگی واقعی یک معلم بسیار تاثیرگذار است. بلینوا<sup>۲</sup> و دیگران (۲۰۱۷) محتوای آموزش اخلاق به دانشجومعلمان را از عوامل مهم موفقیت در اثربخشی آن دانسته اند و تاکید دارند: "چنانچه محتوا بر اساس موقعیتهای عملی زندگی حرفه ای یک معلم به تبیین کدهای اخلاقی بپردازد، می تواند دیدگاه های آگاهانه دانشجویان را چنان مورد هدف قرار دهد که خودشان توجه به شایستگی های اخلاقی را جزو ملزومات معلمی دانسته و نیاز به آن را درک کنند".

یافته ها نشان می دهد که دو راهبرد عمده برای اثربخش نمودن آموزش اخلاق در دانشگاه فرهنگیان وجود دارد. اول، استفاده از روش های تدریس اثربخش که واجد شرایطی چون مشارکتی بودن، مبتنی بودن بر موقعیتهای عملی و به سطح آوردن پیش فرض های دانشجومعلمان درباره اخلاق باشد، و دوم، توجه به توانمندسازی مداوم استادان از یک سو و معلمان فارغ التحصیل از دانشگاه فرهنگیان از سوی دیگر. یافته های این پژوهش درباره روش های تدریس درس اخلاق حرفه ای معلم با دیدگاه های موجود در زمینه تربیت معلم فکور<sup>۳</sup> همخوانی نزدیک دارد. این رویکرد، به دنبال تربیت معلمانی است که تمایل داشته باشند در مورد آنچه تدریس می کنند تصمیمات هوشمندانه ای بگیرند (منفردی راز و دیگران، ۱۳۹۴). در بحث تربیت

1. Cleaver

2. Belinova

3. Reflective teacher education

حرفه‌ای معلمان دو رویکرد عمده وجود دارد: دیدگاهی که معلم را بعنوان تکنیسین و مصرف کننده اطلاعات و مجری صرف برنامه درسی می‌داند و دیدگاهی که او را داننده، فکور و رهبر تغییر می‌داند (احمدی و الهامیان، ۱۳۹۹). در دیدگاه دوم، معلمان باید برای توسعه شایستگی-های حرفه‌ای خود تجربیات و آموخته‌های خود را در بافتی که کسب کرده‌اند مورد ارزیابی قرار دهند. چراکه یادگیری در عمل بطور خودبخودی اتفاق نمی‌افتد بلکه لازم است فرصت‌هایی وجود داشته باشد تا تجربه برخاسته از عمل به دانش تخصصی تبدیل شود (دارلینگ-هاموند و برنسفورد، ۲۰۰۵، به نقل از احمدی و الهامیان، ۱۳۹۹).

همچنین، در باب توانمندسازی حرفه‌ای استادان تربیت معلم و فارغ التحصیلان از دوره‌های تربیت معلم در زمینه اخلاق بحث‌هایی وجود دارد. مالون (۲۰۲۰) تاکید می‌کند که استادان درس اخلاق حرفه‌ای باید در معرض آموزش‌های مدام قرار بگیرند تا نگرش و دانش آنان در زمینه اخلاق حرفه‌ای به‌روز باشد، آنان باید با موقعیت‌های معمارانگیز اخلاقی در حرفه معلمی آشنا شوند. ساینی و جین (۲۰۱۳) یکی از آسیب‌های آموزش اخلاق را بافت غیراخلاقی موجود در مدارس می‌داند که می‌تواند آموزش اخلاق در دانشگاه را تحت تاثیر قرار دهد. او بر ضرورت پیوستاری دانستن آموزش اخلاق در دوره پیش از خدمت و ضمن خدمت برای معلمان تاکید دارد.

در این پژوهش دو عامل عمده به عنوان شرایط محدودکننده اثربخشی آموزش اخلاق حرفه‌ای کشف شده‌اند: تعارض میان آموخته‌ها و میدان عمل و استادان نامناسب. تعارض میان آموخته‌های دانشجومعلم در درس اخلاق حرفه‌ای و جوّ سازمانی دانشگاه فرهنگیان، رفتار استادان و محیط مدارس از شرایط مداخله‌گر در این الگو هستند. همچنین، تمرکز صرف به مدرک استاد و غفلت از تجربه معلمی او و سفارشی بودن برخی استادان درس اخلاق حرفه‌ای موجب عقیم ماندن اهداف این درس می‌شود. در متون مربوط به آموزش اخلاق حرفه‌ای همواره به تعارض‌های موجود میان حوزه نظر و صحنه عمل توجه شده است. احمدغلامی و دیگران (۲۰۲۱) که بر مبنای دیدگاه بوبر نسبت به اخلاق حرفه‌ای در زمینه آموزش اخلاق حرفه‌ای در دوران پیش از خدمت معلمان به پژوهش پرداخته‌اند، تعارض میان اصول آموخته شده و میدان عمل را بعنوان یک معضل اساسی دانسته‌اند و پیشنهاد کرده‌اند که از اصول رابطه "من-تو" بوبر در تدریس این درس استفاده شود. قاسمی و دیگران (۱۳۹۷) با اشاره به حساس بودن جذب استاد تربیت معلم، ۴ ویژگی «چندبعد نگری»، «جامعیت و تعمق»، «توسعه خرد و فراشناخت» و «یادگیری تجربی و عمل در موقعیت» را بعنوان ویژگی‌های استاد اثربخش در تربیت معلم نام می‌برند. از نظر آنان تکیه صرف به دکترای داشتن افراد که اساسی ترین شاخص در جذب استاد در

1. Saini & Jain

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

دانشگاه‌های ایران است، بخصوص در دانشگاه فرهنگیان درست نیست و استاد این دانشگاه باید واجد این ۴ ویژگی خاص باشد. یافته‌های تحقیق قاسمی و همکارانش بخوبی با یافته‌های تحقیق حاضر که توجه صرف به مدرک دکترا و سفارشی بودن استادان درس اخلاق حرفه‌ای را بعنوان شرایط مداخله‌گر در الگوی آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم در دانشگاه فرهنگیان می‌داند همراستا است.

در الگوی استخراج شده در این پژوهش، دو دسته پیامد برای آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم در دانشگاه فرهنگیان ترسیم شده است. چنانچه شرایط لازم فراهم شود و بالاخص استادان مناسب و محتوای اثربخش فراهم گردد این درس باعث تغییر در دانش، رفتار و نگرش دانشجومعلمان و در نتیجه‌ی آن، تسری اخلاق به جامعه می‌شود، چراکه دانشجومعلمان پس از فارغ التحصیلی به مدارس می‌روند و بر دانش‌آموزان، محیط مدارس و خانواده‌ها تاثیر دارند. اما چنانچه آموزش اخلاق در شرایط مناسب صورت نگیرد دو پیامد منفی عمده دارد: بی اثر شدن آموزش اخلاق و بی‌اهمیت جلوه کردن اخلاق حرفه ای برای دانشجومعلمان. ساربو<sup>۱</sup> و دیگران (۲۰۱۹) اشاره می‌کند که گرچه بی‌اخلاقی‌های موجود در صحنه عمل مدارس بر روی معلمانی که در مراکز تربیت معلم تحت آموزش اخلاق حرفه‌ای قرار گرفته‌اند نسبت به معلمانی که دوره ندیده‌اند تاثیر کمتری دارد، اما در طول زمان منجر به کم اهمیت شدن اخلاق حرفه‌ای برای معلمان می‌شود.

با توجه به مباحث بالا می‌توان نتیجه گرفت که اساسی‌ترین موضوع در آموزش اخلاق حرفه‌ای در دانشگاه فرهنگیان رسیدن به اثربخشی است، به آن معنا که این آموزش‌ها منجر به تغییر پایدار و ماندگار در دانش، رفتار و نگرش دانشجومعلمان شود. اخلاقی بودن ارکان دانشگاه مهم‌ترین شرایط زمینه‌ای برای تحقق این امر است. چنانچه دانشگاه فرهنگیان اخلاقی شود و اخلاق در دیدگاه و رفتار مسئولان، ساختار سازمانی، همه استادان و سرتاسر برنامه درسی آن دیده شود، تلاش کافی برای جذب استادان مناسب این درس و تامین محتوای مناسب برای آن مبذول خواهد شد که مهم‌ترین شرایط علی در الگوی بدست آمده هستند. دو راهبرد در این الگو وجود دارد که بکارگیری روش‌های تدریس اثربخش در آموزش اخلاق حرفه‌ای و توانمندسازی مداوم استادان این درس و نومعلمان می‌باشد. شرایط مداخله‌گر در این الگو تعارض میان آموخته‌ها و میدان عمل و استادان نامناسب هستند که چنانچه بر سایر وجوه غالب شوند منجر به دو پیامد منفی می‌شوند: اولاً، آموزش اخلاق حرفه‌ای بی اثر می‌شود و ثانیاً، اخلاق حرفه‌ای برای دانشجومعلمان بی‌اهمیت جلوه خواهد کرد. اما چنانچه، شرایط لازم برای آموزش اثربخش اخلاق حرفه ای فراهم شود، دو پیامد مثبت آن تغییر در دانش، رفتار و نگرش دانشجومعلمان و تسری اخلاق به جامعه خواهد بود که نتایج شیرین آموزش اخلاق حرفه‌ای خواهند بود.

---

<sup>۱</sup> . Sarbu

پروین سالاری چینه ، عباس توان ، نجمه سلطانی نژاد\* ، وحید منظری توکلی

بر مبنای آنچه گفته شد، اهمیت آموزش اخلاق حرفه‌ای معلم در دانشگاه فرهنگیان کاملاً آشکار می‌شود. توصیه می‌شود که مسئولان این دانشگاه و بالاخص متولیان طراحی برنامه درسی آن توجه ویژه به مبحث اخلاق حرفه‌ای معلم نشان دهند. عجین شدن اخلاق با همه ارکان دانشگاه و بالاخص برنامه درسی همه رشته‌های این دانشگاه بسیار ضروری است. پیشنهاد می‌شود که استاد درس اخلاق حرفه‌ای معلم با استاد کارورز دانشجومعلم در ارتباط مستقیم باشد و بطور همزمان با حضور دانشجومعلم بعنوان کارورز در مدارس، مباحث اخلاق حرفه‌ای با موقعیتهای واقعی کلاس درس عجین شود. به این ترتیب، دانشجومعلم می‌تواند بصورت عینی و کاربردی مفهوم اخلاق حرفه‌ای معلّمی را درک کند.



Hamzesabzi, A., Golzadeh, F., Aqazadeh, A. & Heydarianbaee, E. (2022). Explaining of Correlational Model of Organizational Ethical Culture with Professional Ethics in Sport Coaches. *Sport Psychology Studies*, 11 (39): 195-218. (In Persian)

Asadian, S., Rabiee, M & Qasemzadeh, A. (2018). The relationship between professional ethics and organizational trust with teachers' psychological empowerment. *Quarterly Journal of Extension in Ethics*, 6 (22): 165-190. (In Persian)

Imanipoor, M. (2013). Principles of professional ethics in education. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 5 (6): 12-74. (In Persian)

Nemati, M. & Mohseni, H. (2013). Ethics in higher education, components, requirements and strategies. *The Research Paper*, 2 (63): 29-46. (In Persian)

Ahmadi, A. & Elhamian, N. (2020). Examining the internship curriculum with the approach of teacher training from the perspective of Farhangian University professors. *Research in Teacher Training*, 3 (2): 9-37. (In Persian)

Minfarediraz, B; Soleymanpoor, M; Abbasijoshaqan, E. & Sangsefidi, R. (2018). The role of Farhangian University in the training of Faqor teachers with the ICT-oriented curriculum approach. *Reflective teacher education*, 1 (1): 15-36. (In Persian)

Mirkamali, S. & Hajkhazimeh, M. (2017). Presenting a model of professional ethics for elementary school teachers: case study: teachers of public boys' elementary schools in Tehran. *Educational and Scholastic Education*, 14 (5): 9-27. (In Persian)

Sheykhimobarakeh, B, Salimi, M. & Zahedi, H. (2021). Designing a professional ethics model for physical education teachers. *Ethics*, 11 (41): 97-125. (In Persian)

Isfahani, M. & Shahi, B. (2021). A reading on teacher's professional ethics at the level of Nahj al-Balagha. *A new approach in education*, 3 (4): 58-71. (In Persian)

Hajkhazimeh, M. (2015). Evaluation of professional ethics and its components among teachers of public elementary schools for boys in Tehran. *Ethics*, 6 (21): 131-163. (In Persian)

Qanbarpoor, O.; Abbasian, H., Arasteh, H. & Naveebrahim, A. (2019). Designing the model of teachers' professional ethics: a mixed study. *Educational Innovations*, 18 (69): 33-60. (In Persian)

Burakgazi, S. G.; Can, I. & Coskun, M. (2020). Exploring Pre-Service Teachers' Perceptions about Professional Ethics in Teaching: Do Gender, Major, and Academic Achievement Matter? *International Journal of Progressive Education*, 16 (4). 213-229.

Kumar, R. (2014). Professional Ethics in Teacher Education: Need and Importance. *Darpan International Research Analysis*, 1(8), 1.

Malone, D. M. (2020). Ethics education in teacher preparation: a case for stakeholder responsibility. *Ethics and Education*, 15:1, 77-97.

Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into practice*, 39: 3, 12-35.

Belinova, N. V., Bicheva, I. B., Kolesova, O. V., Khanova, T. G. & Khizhnaya, A. V. (2017). Features of professional ethics formation of the future teacher. *Education*, Vol. 38, N. 25, pp. 1-10.

Sârbu, L. V.; Dimitrescu, M. & Lacroix, Y. (201۹). The Importance of Knowing and Applying of the Professional Legislation and Ethics in the Management of Educational Institutions to Combat Corruption. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. Vol. 180: 203-210.

Puiu, S. & Ogarca, R. F. (2015). Ethics Management in Higher Education System of Romania. *Procedia Economics and Finance*. Vol. 23: 599-603.

Gluchmanova, M. (2015). The Importance of Ethics in the Teaching Profession. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. Vol. 176: 509-513.

Cleaver, S., Detrich, R., States, J. & Keyworth, R. (2021). Curriculum Content for Teacher Training Overview . Oakland, CA: The Wing Institute. <https://www.winginstitute.org/pre-service-teacher-curriculum-content>.

Ahmadgholami, M., Heidari, M. & BakhtiarNasrabadi, H. (2021). Reflection of Buber's Moral Perspective on Teacher's Professional Ethics: Teacher-Student Communication Area, Iranian Evolutionary and Educational Psychology Journal, Vol. 3, No. 3, 2021, 357-365.

Saini, R. & Jain, K. (2013). Role of Professional Ethics in Teacher Education in India, *GLOBUS Journal of Progressive Education A Refereed Research Journal*, Vol 3 / No 2 / Jul - Dec , ISSN: 2231-1335.

Seghedin, E. (2014) From the Teachers Professional Ethics to the Personal Professional Responsibility , *Acta Didactica Naposencia*, Volume 7, Number.

Sherpa, K. (2018). Importance of Professional Ethics for Teachers, *Accelerating the world's research*, E-ISSN No : 2454-9916 | Volume : 4 | Issue : 3 | March.

Freeman, N. K. (2000). Professional Ethics: A Cornerstone of Teachers' Preservice Curriculum, *Action in Teacher Education*, 22:3, 12-18, DOI: 10.1080/01626620.2000.10463015.

Decker, D. M., Wolfe, J. L. & Belcher, Ch. K. ( 2021). A 30-Year Systematic Review of Professional Ethics and Teacher Preparation, *The Journal of Special Education* 1–12 , DOI: 10.1177/0022466921989303.

طراحی الگوی آموزش اخلاق حرفه ای برای...

Warnick, B. R. & Silverman, S. K. (2011). A Framework for Professional Ethics Courses in Teacher Education *Journal of Teacher Education* 62(3) 273–285, DOI: 10.1177/00224871110398002.

Maxwella, B. & Schwimmerb, M. (2016). Professional ethics education for future teachers: A narrative review of the scholarly writings, *Journal of Moral Education*, VOL. 45, NO. 3, 354–371, DOI:10.1080/03057240.2016.1204271.

[Lunenberg](#), M; [Korthagen](#), F & [Swennen](#), A. (2007). The teacher educator as a role model. [Teaching and Teacher Education](#), [Volume 23, Issue 5](#), Pages 586-601.

Banks, S. (2009). From Professional Ethics to Ethics in Professional Life: Implications for Learning, Teaching and Study. *the journal Ethics and Social Welfare*, 3 (1). 55-63.